

"העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי. המערכת והמינהלה: תל-אביב, רחוב גורדון 3, מלפון 03243386. תאריך: 136. מנען מברק: "עולמפרס". מורפס כ"הרפוס החדש" כע"מ, תל-אביב, רח" בן-אביגדור. הפצה: "גד" כע"מ. גלופות: צינקהנרפיה כספי" כע"מ. העורך הראשי: אורי אבנרי. העורך: אלי תבור. עורך תכנית: יופי שנון. עורכת כיתוב: נורית יהודאי. ראש המינהלה: אברהם סימון. מח' המודעות: רפי זכרוני. המו"ץ: העולם הזה כע"מ.

קיא ירי

כשעת לילה מאוחרת של היום הי-חמישי לפני שבועיים, שעות אחדות אחר-רי שנמסר רישמית על ביקורו הצפוי של נשיא מצריים אנוואר אל-סאדאת בי-ישראל, צילצל הטלפון בביתו. מעברו הי-שני של הקו נשמע קול נרגש שהציג את עצמו כקורא חתיק של העולם הזה. "אני מצטער על ההפרעה בשעה זו", התנצל האישי, אבל אני מוכרח לאחל לכם מולטיטוב..."

"למי?" תמתיח.
 "לאנשי העולם הזה", השיב הקול.
 "למה דווקא לנו?" שאלתי.
 "גו, אתם הרי מחותנים בכל השמחה הזאת..." אמר האישי והניח את האפרכסת מידו.

אמת כי ההתרגשות הכללית שאחזה בכל עם ישראל בימי ביקורו המפתיע של סאדאת דווקא גם בנו. אינני יודע אם מיהשו מאיתנו חש את עצמו דווקא כי מחותן, אבל אין ספק שניתן היה למצוא סיבות טובות לתחושה מעין זו. סוף-סוף אין עוד עתון אחד בארץ, שבמשך שלוש-שה עשורים נלחם בעקביות ובהתמדה בלי-תי גלאית להכשרת הקרקע ודעת-הקהל הישראלית לביקור מעין זה, כפי שעשה זאת העולם הזה.

ניתן היה לחבר אנתולוגיה עפתיכרס מכל מה שנכתב בהעולם הזה בנושא זה. מאות מאמרים וניתוחים, מיליוני מילים, ראו אור מעל עמודי השבועון — לא רק על החתירה לשלום מרחבי כאדיאל או כי-נושא מופשט ולא רק על ראית הבעיה הפלסטינית כשורש הסיכסוך, אלא בנושא הספציפי של עצם המגע הישיר בין מנ-היגי ישראל ומצריים והאפשרויות הגלור-מות בו לפתרון הסיכסוך.

אינני מתכוון להשתמש במדור זה כי תחליף לאנתולוגיה כזו, אך מן הראוי לאזכר כמה אבני-דרך בולטות בהתייחסו-תו של העולם הזה ליחסים בין ישראל ומצריים.

בראשית חודש ספטמבר 1956, חודש-שיים לפני שפרצה מלחמת סיני, עורר העולם הזה תגובות נועזות וצדקניות. על-שער גיליון הסיכום של השנה שחלפה (העולם הזה 986) הופיעה תמונתו של נשיא מצריים דאז, גמאל עבדאל-נאצר, שנבחר כאיש השנה.

רגשות האיבה בציבור הישראלי כלפי-נאצר היו באותם ימים כה עזים עד שבי-עיני אנשים רבים נראתה בחירתו של הי-מנהיג המצרי לאיש השנה, כמעשה שלא-יעשה. היו אף שהגדירו זאת כמעשה בגי-דה מובהק.

אותו גיליון הכיל את כתבת איש-השנה, שהייתה ניתוח מקיף ראשון מסוגו בעתו-נות הישראלית של היחסים בין ישראל למנהיגי המצריים החדשים, שתפסו את הי-שלטון רק ארבע שנים קודם לכן. כמה מהדברים שנאמרו באותה כתבת יפים גם לגבי מה שמתחילל עתה.

כתב אז "העולם הזה":
 כיצד אפשר להיחלץ מן הכיתור (של) איחוד מדינות ערב) לפני שייסגר? זו היתה השאלה המכרעת של תשס"ז והיא תהיה מכרעת עוד יותר בשנת תשי"ז.

התשובה המפתה היתה: מלחמת-מנע. בי-סוף השנה היה ברור כי מבחינה צבאית מסוגלת ישראל להנחית מכת-פתע על הי-מערך המצרי בדרום, לכבוש את חצי האי סיני, היה בטוח כי מכה כזו תמוטט את המשטר המצרי.

אולם התשובה זו אינה תשובה אמיתית. גמאל עבדאל-נאצר, כפי שהודה בעצמו, אינו גיבור שיצר לעצמו תפקיד. הוא איש שולכד, כמעט במקרה, ברשת של תפקיד היסטורי קיים. התנועה הלאומית הערבית, שהעלתה אותו על פני גליה הסוערים, לא תיעלם אם ייעלם עבדאל-נאצר. בי-מקרה הטוב ביותר תעמוד ישראל, אחרי הפסקת-נופש קצרה, שוב בפני אותן הי-בעיות — ואולי בצורה חמורה עוד יותר, מול אישיות הרבה יותר אנטיפאטית. לא חסרו בישראל אנשים שדיברו על שלום. אולם כמעט איש מהם לא ידע על מה הוא מדבר. בשנת תשס"ז לא היה כל טעם בניסוח תוכניות-שלום, בקביעת תנ-אים, בטיפול הגיוני בבעיית הפליטים או בבעיית הרכוש הנוטש.

שלום במרחב אין פירושו חתימת חוזה. שום חוזה לא יביא לבדו את השלום, כשם שאין זה בטוח כלל כי השלום יזדקק דווקא לחוזה רישמי. פירושו של שלום בי-

נאצר כאיש-השנה (1956)
 איש ברשת התפקיד

מציאות המרחב היא: עצירת תהליך שי-נמשך זה שני דורות, מניעת ההתנגשות הנוראה של שתי הרכבות הלאומיות ושי-לובן ברכבת משותפת.

כל עוד יאמין האדם הערבי כי ישראל היא גוף זר במרחב, ראש גשר של שיע-בוד שיתרחב ויתפשט בהכרח, מדינת פלישתים או צלבנים שסופה לשבור או להישבר — לא יכון השלום במרחב ושום פתרון לבעיה חלקית לא יעורר. ואילו בי-רגע שיבין האדם הערבי כי ישראל היא חלק חי וקיים של המציאות המרחבית הי-כללית, שותפת חיונית בעתיד משותף, בת-ברית טבעית במאמץ הגדול לפיתוח המרחב ושיחוררו — לא תהווה שום בעיה חלקית מיכשול עקרוני לשלום.

לכן לא היתה בעיית השלום בעיה ער-

בית בלבד, או בעיה ישראלית בלבד. השי-גת השלום היתה תלויה בשני הצדדים כי-אחד — בשינוי מכריע בהשקפת עולמם. לא היתה זו בעיה פוליטית וצבאית בלבד, אלא בעיה רוחנית, תרבותית, חברתית וחינוכית.

נדמה שהרגע הזה, עליו דיבר העולם הזה לפני 12 שנה, הגיע בשבוע שעבר.

אותו מאמר-ניתוח מקיף בגיליון הי-שנה תשס"ז, היה סיכום של השקפת עולם של הי-הטיף העולם הזה מאז יסוד מערכתו החדשה בי-1951. את גרעינה ניתן למצוא במאמר שפירסם אורי אבנרי בינואר 1949 בהארץ בעת שנערכו בוודס שיחות שביתת-הנשק בין ישראל ומצריים. כתב אז אבנרי כמאמר שנשא את הכותרת PAX SEMITICA (שלום שמי):

עם הסכמתה של ממשלת מצריים 97-תוח בשיחות ישירות עם ממשלת ישראל, ועם התערבותה המזויינת הגלויה של ברי-טניה הגדולה במלחמת העמים השמיים, הגיע המצב במזרח התיכון לשלב מהפכני. תהליכים שהתפתחו במשך עשרות שנים בצורה אבולוציונית איטית, עד כי נראו לעיתים כססאטיים, מתחילים עתה להת-קדם בקצב דרמאטי. וכמו בכל מצב מה-

פכני מתגלות כיום לעינינו אפשרויות גדו-לות וסכנות גדולות כאחת.

במשך תריסר חודשי המלחמה הארצי-ישראלית לא התעניין האדם הפשוט בישוב בבעיות השלום. אחזה בציבור שלנו פסי-כודה טבעית, שהיא אופיינית למצב רוחה של אומה מותקפת, אשר במשך זמן רב היה רעיון המלחמה זר לה — מאחר שהצי-ליחה למגר את התוקפן בשדה הקרב הי-תרשה בה האמונה כי החרב תענה על הכל.

ברם, אם ישנו לקח אשר ההיסטוריה מו-כיחה אותו בעליל הריהו, כי החרב אומי-נס מסוגלת ליצור תנאים לכריתת שלום, אולם טעם כריתתו של שלום אמיתי וי-ציב היה כמעט תמיד מעשה-ידיהם של מדינאים גדולים, נבונים, צלולי-דעת ומרי-חיקי ראות, שהיו מעל ליצרי המלחמה. ...בראותי צעירים עבריים ומצריים מו-טלים זה בצד זה בדרכי הנגב, שאלתי את עצמי לא פעם — לשם מה הרגו אלה את אלה?

למצריים יש אפיקי-התפשטות טבעיים, שנוקבעו לה עליידי הגיאוגרפיה וההיס-טוריה — דרומה לסודאן ומערבה ללוב. בשני הכיוונים היא נתקלת באותה מעצמה, שחסמה גם את ההתפתחות שלנו — ברי-טניה. ואילו באסיה אין למצריים כל איני-טרט אמיתי — חוץ מן הדאגה פן תתחזק מדינה ערבית אחרת יתר על המידה, וחוזי-מרגשי הסולידאריות הערבית.

מבחינה כלכלית קיימים התנאים ליחסי-גומלין לטובת שני הצדדים — מצריים היא בעיקרה מדינה חקלאית, ואילו ישר-אל תהיה ללא ספק בעיקרה מדינה תעי-שיתית. מסתבר אפוא שמבחינה תיאורטית, לכל הפחות, אין סתירה בין האינטרסים הי-מהותיים של מצריים לבין אלה של מדי-נת ישראל. ברור כי שותפות בין ישראל ומצריים, שכוחה הפוטנציאלי עולה על כוחן של כל שאר המדינות הערביות יח-דיג, עשויה לשמש ערובה לשלום איתן

פגישה גולדמן-נאצר — 1970
 גולדה הכשילה

פגישה סאדאת-גולדמן — 1977
 בלי אישור מגולדה

במרחב זה — ולעצמאותו המכסימאלית. ...שותפות בין מדינות קיימות אינה אלא צעד ראשון לקראת אידיאל מדיני — שותפות בין ישראל מתקדמת ובין חבר-עמים ערביים שהשתחררו מעול הפיאוד-ליזם והחותרים לקראת קידמה חברתית. רק עם הגשמת אידיאל זה, שאינו יכול להתגשם אלא במרוצת השנים, תהיה מדי-נת ישראל בטוחה ותהיה התפתחותה מוב-טחת. אין ספק שמדינת ישראל תוכל לעי-זור בהרבה להחשת תהליך זה, אם תשי-תחרר מתפיסות מיושנות ותראה בעין-פקוחה את האפשרויות והחובות של מעי-מדה החדש.

באמוצע שנת 1952, זמן קצר לאחר מהכרת הקצינים החופשיים במצריים, הת-עורר סיכוי לפתיחתו של תהליך מסוג זה שנמתח בשבוע שעבר, בעת ביקורו של נשיא מצריים, אנוואר אל-סאדאת בארץ.

דויד בן-גוריון עמד על חוכן הגוואמים בכנסת. כמה משפטים בנאום שנשא היו רבי-משמעות, החזירו אותו לימים בהם הנהיג את העם במלחמת העצמאות. אמר אז ביגלי: אין למדינת ישראל ריב עם מדינת מצריים, אשר שליטה הנלכחי (מור-חמד נגיב) התנגד לפלישה המצרית לאי-רץ. ממשלת ישראל מוכנה לכרות שלום עם ממשלת קאהיר.

למחרת היים ישבו עיתונאי ישראל צמודים למכשירי הרדיו, המתניו לשיי-דורי קאהיר, דמשק הרמאללה. התגובה הראשונה היתה היעדר כל תגובה. אולם בערב באה התגובה הראשונה. לקוראי העתונים היא היתה מאכזבת. אולם לבקרי-אים ברמזי הדיפלומטיה היתה זו תשובה בעלת משמעות היסטורית, לא פחות מהצי-הרתו של סאדאת כעבור 24 שנים על נכור-ניתו לבקר בירושלים. עלי מאהר, ראש ממשלת מצריים, שהיה תלוי בחסדו של נגיב, אמר: עדיין לא